

El llenguatge

D'on i d'aquí (II)

Els límits de la noció de lloc no són, és clar, ben precisos. Ultrapassen, en tot cas, el concepte estricte de l'espai físic i fins i tot, en certes formulacions gramaticals, qualsevol designació nominal pot ésser considerada locativa en la mesura que pot contenir o en pot ésser extret quelcom, encara que sigui una idea abstracta. Examinant l'ús del conjunt d'on —és a dir, el locatiu on precedit per la preposició de— en els textos de Fabra, trobem encara aquest altre exemple —a més dels que vam comentar ahir— en què aquest conjunt equival a «del qual mot» o «del qual verb»: La semblança de encalç i alcance, farà que un tercer tradueixi alcance per encalç, oblidant la veritable significació de encalçar (=empaitar), d'on aquell nom és derivat. (Converses filològiques, núm. 304). Doncs, amb aquest valor no pròpiament locatiu o, si es vol, locatiu en sentit ampli, el conjunt d'on es pot usar com a equivalent d'un adjectiu relatiu més un substantiu, precedits per la preposició de.

També trobem en els textos de Fabra l'ús del conjunt d'aquí amb un valor no pròpiament locatiu o, dit altrament, amb un valor locatiu considerat en termes molt amplis: D'aquí que un mateix fonema o grup de fonemes llatins, en una mateixa situació dins el mot, presenten en català adés un reflex adés un altre... (Converses filològiques, núms. 6). D'aquí, en la llengua un cert nombre de vacil·lacions. (Op. cit, núm. 71). En tots dos casos, precedeix l'exemple citat una exposició sobre un fenomen de la llengua (que no hem considerat necessari de transcriure). Doncs, el conjunt d'aquí hi és usat amb el valor de «d'aquest fet», comportant així mateix un verb sobreentès en el segon cas: «d'aquest fet resulta». I, en tots dos casos —res no sembla privar-ho—, en lloc del conjunt d'aquí s'hauria pogut recórrer a l'altre conjunt, d'on, comentat anteriorment.

De tots els mots locatius, on i aquí són, segurament, els que tenen un significat més ampli i genèric, menys determinat específicament. No es gens estrany, per tant, que hagin originat aquestes solucions sintàctiques, que poden ésser de gran utilitat en aquells casos en que la noció de lloc ultrapassa els seus límits estrictes, i justament en aquestes construccions que podem considerar de relatiu neutre, en que el català tanta tendència té a recórrer a diversos mots de valor genèric.

Albert Jané